

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	— — — — —	8 Kor.
Félévre	— — — — —	4 "
Negyedévre	— — — — —	2 "

— Hirdetések díjszabás szerinti.

Apostolok, menjetek!

A nemzetek azok iránt tartoznak a legnagyobb tisztelettel és kegyelettel, kik tanító-mesterei voltak. Azokat kell leginkább megbecsülni, akik ma is tanítják s a helyes úton vezetik. Ha valakinek alamizsnát adunk, segítséget nyújtunk, addig van ellátva, amíg tart az alamizsna, addig vagyunk jó barátjai, míg a segítség emlékezetéből elenyészik. Akit azonban megtanítunk arra, hogy tehetségeit hogyan érvényesítse, a kenyerét hogyan szerezzék és mimódon takarítsa meg erőit, melyet Isten adott, hogyan értékesítse a munkában és vallásos meggyőződését hogyan nyilvánítsa sikerrel, akkor a legnagyobb munkát elvégeztük, a legdúsabb alamizsnát kiosztottuk. Mert az ilyen testvérünk lábra állott, saját eszével kezd gondolkodni, tehetségeit tudja értékesíteni és ezt az Isten teremtményét megmentettük attól, hogy kezeit alamizsnára kinyújtja. Ez azon alamizsna, melyet sem szóval megköszönni, sem pénzzel megfizetni nem lehet.

A legelső pünkösdkor ilyen apostolok indultak a világ minden tájára, hogy hir-

dessék az evangéliumot, hogy az embereket megtanítsák élni Istennek és a társadalomnak. Ilyen apostolok mentek a világ minden részébe, hogy a szeretet legnagyobb alamizsnáját kiosszák az elhagyott, a megvetett és a bűnbe merült népeknek. Kevesen voltak, de nagy volt bennük az adomány, melyet a Szentlélek Isten ajándékozott. Nagy tudással és nagy lélekkel indultak meg a világ meghódítására. Az eredmény . . . Boldoggá tettek mindenkit, a ki tanításukat befogadta. Jötevői, tanító-mesterei és alamizsna osztogatói lettek az emberiségnek azok, akik nem rendelkeztek semmiféle földi javakkal.

Ezen időtől fogva az apostolok osztalása nagyon sokszor megisméllődött. Egy-egy nemes eszme megvalósítása összehozott egyes lelkes embereket, kik ezen apostolkodásra vállalkoztak. Akik, míg egyfelől alamizsnára nyújtották kezüket, másfelől tudományukkal világosságot terjesztettek a nép között.

Csak nem régen ezen országban is megindultak az apostolok, az eszme magasztos volt. Egy néhány lelkes apostol

megindult az apostoli útra. A cél: A keresztény Magyarország visszaállítása. „Renovare omnia in Christo.“ Anyagi javak nem állottak rendelkezésükre.

Igazán érdekes, annyi idő óta a keresztény Magyarország aludt, mely álom nehezdedett szeméire. Elszibbadtak tagjai, szinte megállt szívverése. Mindenki úgy gondolkodott, már kiélte magát a kereszténység. Vonaglik az erős oroszlán, a a kath. egyház.

Mindenki ránk hányhatta az utca szemétét, mindenki lábai alatt lépcső valánk, melyen a magasba léphetett. Mindenkit megilletett a tisztelet, csak mi valánk a megvetettek, a sötétség és elmaradottság emberei. A jelszó: „öld meg a világosság kerekítőit, a sötétség terjesztőit.“

És mi türtük, mintha igaz lett volna, sőt szegyen pirjától égett arcunk, midőn nyíltan meg kellett vallani katolikus voltunkat. De, hála Istennek, ez már szinte a múlté, vagy legalább hő kivánságunk, hogy csak az emlékezet hozza vissza azon gyászos tévedést, mely csaknem enyészettel fenyegette a magyar keresztény katholicizmust.

T Á R C A.

Május 20.

Ez idő szerint úgy vagyunk egyik vagy másik közérdekű dologgal is, hogy az ember kétszer-háromszor kezébe veszi a tollat, hogy írjon róla; nem azért, hogy „Tollforgató“-ra változtassa nevét, hanem, hogy ha mákszemnyit is, használjon a közzónak.

Akzójó halálos ellensége, a „Diabolus rotæ“, legtöbbször kikapja az ember kezéből a tollat, s ott marad a papír üresen. Háttha még az ember egy szerény családi kör még oly megható ünnepélyével állana a nyilvánosság elé, hogy határozna a „Diabolus“-! Én egy szerény családi kör két szép ünnepélyéről pár vonással megemlékszem. Május hó 19-ikén fejezte be Dr. Lányi püspök a béрмаutát. 20-át Somlyón töltötte Bálint főesperesnél. Nem túlzok, midőn a felesiki esperesi kerület — e szerény családi kör — nevében ez idézettel élek „Haec dies quam fecit Dominus exultemus et laetemur in ea“. E napon tisztelgett a kerületi papság az új főesperesnél. Az üdvözlő beszédet Faraó al-

esperés tartotta. A tartalmas üdvözlő beszédre a legékesebb válasszal replikáltak a főesperes sűrű könnyei, melyek csak azért jöttek elő rejtékből, mert kíváncsiak voltak a mieinkre; és találkoztak; — meg is eskölték egymást. Én a zokogó válaszból csak ennyit értettem meg: „Nem érdemeltem meg e kitüntetést, testvéreitek vagyok, primus inter pares.“ Kell-e ennél szebb és tartalmasabb válasz? Erre nagyon természetesen szeméink ismét kiizzadták sziveinket. Ezen magyar ész nem is esodálkozhatik, mert nem mi találtuk ki, hogy „Sirva vigad a magyar“, rajtunk csak teljesült. Talán ebéd sem kellett volna, de azért, ha jól emlékszem, egyikünknek sem volt kifogása ellene. Megint parancsszöveg!!! Az új főesperes bemutatatta azt a képet, melyet gyermeki szeretete kapott le a Kegyelmes úrról és Lányi püspökről. Gyalokay törvényszéki elnök is megmutatta, hogy jó fényképész, mert nyomban Lányi püspök és a főesperes fényképével lepte meg a társaságot. Azt nem is említem, hogy a főesperes is lerajzolta az elnököt, de hogy is hagyhatta volna el, mikor a passionatus mérnök álmában is rajzol. Aztán a Püspök óhajára Giera, Krisán és Gerhely urak agyongalagolták a többi vendégek

érdemeit is. Vacsere után a Püspök a főesperes, főszolgabíró és Marton titkár kíséretével Körösy lelkész lepte meg magas látogatásával. Hogy ott mi történt, nem tudom, de talán a Püspök azt mondta, hogy életében ott evett először verébpaprikást. E kis ismerkedő után következik a másik családi ünnepély. Este Szigeti Gyula csikszeredai plebánost tüntette ki a Püspök magas látogatásával. A mit itt élveztünk, arról csakugyan elmondhatjuk: „Finis coronat rem.“ Csikszereda város intelligenciája, polgársága, apraja-nagyja zenekísérettel, lobogó faklyák fénye mellett özlönlött a plebánia lak ele. Sok szép üdvözlő beszédet hallottam életemben, de oly helyzetszerűt és közvetlent, mint a milyennel Dávid Ignác tanító teljesen expialta a fogadás hiányait, — sem nem olvastam, sem nem hallottam. Megkapta e beszéd a Püspök lelkét is, mert kiment a tömeg közepébe, s felőráig tartó lelkes és érzékeny beszéddel váiaszolt. Ezután is volt valami, de ez alkalommal lemondok vegyész állomásomról, s a spirituáliákat a vegetatívakkal nem kotyvasztom össze. A mily lelkes volt a Hargita lábánál ápril. 30-án a püspökfogadás, oly megható és érzékeny volt május 20-án ugyancsak

OBERBAUER A. UTÓDA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 17.

.. a legjobb hírnévnek övendő és legrégibb egyházi szerek, ruhák, zászlok stb. gyára. ..
 Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Az eszme diadala felé közeledünk. Az apostolok csak az egyháznak, mint gondos édes anyának tanítását hirdették. Testvérek! Mindenki egyenlő Isten előtt. Mindenkinek megvannak kötelességei és jogai. Nem veszitek észre, hogy a ti válásos meggyőződéseket mások kigúnyolják. Nem érzitek, hogy a reménységüket elrabolják tőletek. Földet ígérnek, hogy ne tekinthesetek az ég felé, honnan minden áldás árad a földre. Mint oldott kéve széthullva, elvesztek örökre, elvesz még az az ősi birtok is, amelyet őseitek vérel szereztek. Jöjjetek, hadd osszam ki a lelki alamizsnát. Jöjjetek, hogy tanítsalak meg élni, keresztény módon nemcsak gondolkozni, hanem cselekedni. Az eredmény?!

Mint a nagy folyó forrása fenn a hegyek között, mint az ordító oroszlán hangja a pusztaságban, úgy indult vándorútjára és úgy hatott az alvó katolicizmusra az ébresztő szózat.

A hazátlan és Istentelen szocializmus-szal szemben megszületett a keresztény szocializmus. A közömbösség és a vallás-gyűlölettel szemben lábraállott a kath. népszövetség. S az apostolok szava most is megszólal, kivánságunkat, óhajunkat hirdetik.

Ébredjen fel az alvó katolikus tábor, álljon egy táborban!

Harcra, összetartásra keresztény kath. hívek! Siessetek megmutatni az elfajult világnak, hogy mi is bele akarunk szólni jövőnk sorsunkba. Mutassuk meg, hogy ezután nem sehnai a mi vallásos

meggyőződésünk. Nem megvetendő ami Istenünk, hanem imálandó. Keresztény testvérek! Állítsuk vissza a keresztény Magyarországot régi szent jogaiba.

Apostolok! Kik ismeritek az eszmék harcát, csatákat lobogóját, előre a kivándorló diadalra. Megesküdtünk Szűz Mária lobogójára, melyet Szent István hagyott hátra emlékül. Törtessünk előre tanítani, felvilágosítani az élni vágyó, de nem tudó embereket. Legyünk jötevői embertársainknak, hozzuk egy táborba, az öntudatos kereszténység táborába, ahol az igazság uralkodik, melyet a szeretet egyesít és melegít s ez egyezség és melegség erőt ad a keresztény tábornak. Apostolok menjetek, legyetek tüdő-szenvedő, de az eszme diadalát megértő apostolok.

András Péter.

A plébánosi vizsga.

Mint a Közművelődés 21-ik számában olvassom, a május havi plébánosi vizsgára (examen prosynodale) csak ketten jelentkeztek. Ez annál elszomorítóbb jelenség, mert aki figyelemmel kísérte az évenkénti vizsgálatokat, az tudja, hogy ezen minden egyes a lelkési téren működő papra egyformán kötelezőleg előírt vizsgálaton már évek óta gyérszámban jelennek meg. Pedig ha az 1906. évi egyházmegyei Catalogust elővesszük, azt találjuk abban, hogy az önálló lelkészettel foglalkozó 227 pap közül parochus van: 95, adminisztrátor van: 132, vagyis plébánosi vizsgája van 95-nek, plébánosi vizsgája nincs 132-nek. Nem kell figyelmen kívül hagynunk azonban még azon körülményt sem, hogy a 95-ös számban többen vannak olyanok, kik mint esperesek, espereskerületi

sokkal nagyobb volt és a várhoz nyugat felől, a szőlők irányában csatlakozott. A Maros csendesen folyó vize áradásaitól ment város a magasabban fekvő talajon igen szép képet nyújtott a szemlélőnek.

Az e kiváló ponton uralkodó üde és friss levegő egészséges és bizonyára jó befolyással volt a város lakosaira nézve, kik mindenféle rang és rendnek különböző fokozataiból voltak képviselve; e mellett virágzott a kereskedelem és az ipar — csak hogy nagyon szakadozottan, — mert épen azért, hogy Erdély fővárosa volt, sok zaklatásnak, ellenséges támadásnak, ostromlásnak és rombolásnak volt kitéve. A Bethlen Gábor fejedelem alatt csinált renovált, kiegészített és megerősített vár mindamellert már 1690-ben nem felelt meg az akkori katonai „hadászati“ igényeknek.

Akkor különben már osztrák kezében volt.

I. Lipót császár király kívánta Erdély biztosítását erődítményekkel eszközölni, mire nézve a császárhoz intézett felterjesztésében Caraffa ajánlatba hozta, hogy ezen „tartomány“ biztosítása céljából Brassó, Nagyszében és Beszterce mellé citadellák építtessenek; tekintettel arra pedig, hogy Szamosújvár úgy is már elég erős vár, az régi állapotjában marhadott. Fehérvárnak megerősítése azonban ez alkalommal szóba sem jött.

De alig két évtized után másképp gondolkozott Savoy Jenő herceg, ki épen Fehérvárt választotta ki, még pedig egyetlen megerősítő pontnak Erdélyben.

Fehérvár sorsát megpecsételték Bécsben, s

jegyzők minden vizsga nélkül jutottak a parochusi címhez, valamint azt sem, hogy némelyek nevéhez csak tevedésből került a parochusi cím.

Hogy egy kis analogiát beállítsunk, nézzünk meg néhány magyarországi egyházmegyét, hogy az aránytalanság annál szembetűnőbb legyen. A rendelkezésemre álló egyházmegyei schematizmusokból a következő adatokat jegyezhetem fel: Az esztergomi főegyházban az 1905. évi schematizmus szerint parochus van: 391, adminisztrátor: 88, a szepesi egyházmegyeében (1906.) parochus: 123, adminisztrátor: 39; a veszprémi (1905.) parochus: 166, adminisztrátor: 59; a váci (1905.) parochus: 98, adminisztrátor: 24. Úgy hiszem, ebből mindenki láthatja, hogy ez az összehasonlítás reánk nézve nagyon kedvezőtlen.

Hát tisztelt uraim, nem jól van ez így! Lám, ha egy tekintélyesebb, egy jövedelmezőbb parochia üresedésbe jön, mennyire sietnek pályázni még olyanok is, kiknek arra a plébánosi vizsga hiánya miatt jogcímük nincs; s ha kegyelemből megkapják a parochiát, mennyire nem sietnek a kinevezési okmányban foglalt azon főpásztori meghagyásnak, hogy egy éven belül vizsgálatra jelentkezzenek, eleget tenni. Azt mondják talán némelyek, hogy a lelkési, iskolai és szociális teendők a gazdasági ügyek annyira igénybe veszik minden idejüket, hogy a plébánosi vizsgára nem jut belőle. Hát ez egyszerűen nem áll! E sorok írója működött faluban, működött városban, nehéz plébániákon és ferlias őszinteséggel elmondhatja, hogy maradt arra is ideje, hogy vizsgára készüljön.

De nézzük az egyháznak ide vonatkozó törvényeit. A tételes jognak rendelkezései egészen világosak. A tridenti szent zsinat (Sessio XXIV. Cap. 18. de reform.) határozottan elrendeli, hogy minden egyházi javadalom betöltésénél, legyen az akár egyházi, akár világi kegyuraság alatt, a pályázók vizsgálatnak vetessenek alá és csakis azok egyikének, akiket a vizsgáló bizott-

a Hargitatóvében a bucsúzás. Lányi püspök hagyott sziveinkben egy büszkeséggel teljes aggodalmat, s egy „pium desiderium“-ot, s a két érzés összeolvad imánkban: „Salvos fac Servos tuos.“

K. G.

A gyulafehérvári Német Várközség Története.

Írta: dr. Cserni Béla.

II.

Valamint valamely színdarabnak szerzője gyakran azon helyzetben találja magát, hogy játékanak különböző felvonásai számára más-más színpadi díszleteket adjon avégett, hogy az eseményeknek megfelelő, különböző pontokból kiindulva, történetének fonalait kellő öntudatos-sággal vezesse, hogy azok végre összhangzatosan és teljesen kidomborított egységben összetalálkozzanak, úgy érzem magamat is indítva arra, hogy ezen alkalomból várközségünk történetének színterét megváltoztatva, e második fejezetben Erdély volt fővárosa, Gyulafehérvár fejedelmi vára és városa festőies, szép képét nyájas olvasóim szeme elé tárjam azon időből, még mielőtt 1712-ben III-ik Károly magyar király, ki mint német császár VI-ik Károly néven ismeretes, a régi magyar kastély és városnak helyét és alakját alapjából kiforgatva, teljesen átváltoztatta.

Az 1712-ik év előtti régi magyar vár a mostaninál kisebb volt ugyan, de a régi város

Morando Viscontí építész-alezredes, báró Steinwille tábornagy közreműködése mellett elkészíté a vár megerősítése, illetve annak újra, építéséről szóló terveket.

Ezen tervek szerint tetemesen kellett nagyobbítani a várat, minek következtében a vár közelében levő város szebb és gazdagabb részének el kellett tűnnie a föld színéről.

Ezen lesújtó tervnek hírevétele után a vár és városnak gazdagabb polgárai és az egész arisztokrácia elhagyta a rombolásnak szánt várost és nagyobb részben Kolozsvárra költöztek át.

A szegényebb sorsú emberek itt maradtak Fehérvárt, felszedték a sátorfaikat és leköltöztek a vár keleti és északi részéhez közel eső lapályra, a katonaság által kijelölt helyekre; a neveléses névvel ellátott „egészségügyi kanális“ pedig képezte — és képezi mai napig a határt a vár és város között.

A sors ezen szeszélyes játéka által a német Klausenburg Kolozsvár magyar várossá, a magyar Fehérvár pedig Karlsburg német várossá változott át.

Az 1713-ik évben vette kezdetét a vár építése és kibővítése. III. Károly széles birodalma minden részéből számos, többnyire német ajkú mesterembert hivatott Gyulafehérvárra e nagy mű megalkotására, kik annak befejezése után falai között és környezetében telepedtek, s kiknek gyermekeiből várközség fejlődött.

Mint hogy nyelvök és szokásaik idegenek valának, állásuknál fogva sem a nemesek, sem a jobbágyok közé nem tartoztak, sem pedig a királyi város területén lakhelyet nem nyerhettek,

ság alkalmasoknak talált, adható a javadalom. In omnibus casibus non cuiquam alteri, quam uni ex praedictis examinatis et ab examinatio-ribus approbatis de Ecclesia provideatur . . . alias provisiones omnes seu institutiones praeter supradictam formam factae subreptitiae habeantur: non obstantibus huic decreto exemptionibus, indulgitiis, privilegiis etc. Eszerint a vizsgálatnak a javadalom elnyerése előtt kell megtörténnie és a javadalom más, mint a leirt módon való betöltése, semmis és érvénytelen.

A tridenti szent zsinatnak ezen szigorú rendeletei azonban a gyakorlatban sok nehézségbe ütközvén, azokon a szokásjog alapján, a tartományi és megyei zsinatok határozatai kapcsán különféle módosítások történtek. Így többek között az 1822. erdélyegyházmegyei zsinat a következőket határozta: Quivis intra duos menses a die collatae sibi parochiae examen subire obligabitur et non nisi approbationem consecutus investitura honorabitur.

Nagyon fontosak az 1850. esztergomi püspöki konferenciának határozatai, melyek közül a lényegesebbeket, miután azok nálunk Magyarországon némi módosításokkal máig érvényben vannak, célszerűeknek találunk kivonatossal leközölni.

A nevezett püspöki konferencia következőket határozta:

1. Plebániái javadalmakra csak oly egyének jelölhetők, kik a zsinati vizsgálatot jó eredménnyel kiállottak. 2. A vizsgálatra oly egyének bocsátandók, kik mint felszentelt papok a lelkesi pályán vagy más egyházi hivatalban három évet eltöltöttek. 3. A vizsgálat hatása hat évre terjed. Ennek elteltével mindazok, akik időközben nem nyertek lelkesi állomást, mind pedig azok, akik új javadalom elnyerési óhajtanak, a vizsgálatot ismételve kiállani kötelesek. A vizsga másodikzi letévésétől felmenthetők azok, kik az első vizsgát kitüntetéssel tették le, vagy a lelkipásterkodás terén különös szakismeretet tanúsítottak. 4. A vizsgálat alól felmentettek:

a hittudorok, a theologiai tanárok, ha legalább három évig mint ilyenek működtek; a kanontudorok és hittani licenciatások azon tárgyakból, melyekből szigorlatokat tettek. Végül a püspök a zsinati vizsgálok meghallgatása után felmentheti azon papokat, kik mint egyházi írók kitüntek, vagy mint udvari papok hat éven át sikeresen működtek. 5. A vizsgálatok a római szentszék beleegyezésével évenként kétszer tartatnak: május és szeptember hónapban.

Ezen vizsga alól, mint látjuk, nincsenek kivéve a lelkesi téren működő szerzetesek. A tridenti szent zsinat nem tesz rájuk néve kivételt, s így nekünk sem szabad tenni. Ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus. Az 1822. megyei zsinat (Sectio V. §. 6) ezt verbis expressis előírja, a bécsi érseki tartományban és a esanádi püspöki megyében tényleg gyakorlatban is van. De nincsenek felmentve az alesperesek sem.

Mi pedig most a vizsgálat anyagát illeti, miután azt a tridenti szent zsinat csak általánosságban határozta meg: Peracto deinde examine renuncietur quocumque abhis idonei iudicati fuerint aetate, moribus, doctrina, prudentia et aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportuni, az egyes országokban különböző szokások és joggyakorlatok alakultak ki. Így az 1822. megyei zsinat a vizsgálat tárgyairól a Theologia Dogmatica, Moralist, Pastoralist és a Jus Canonicumot jelölte ki, míg az 1850. esztergomi püspöki konferencia a következőket határozta: Objecta examinis constituunt: a) Dogmatica cum Interpretatione Evangeliorum vulgatae editionis, et Sectionum s. Scripturae in Breviario Romano legendarum; b) Theologia Moralis atque Pastoralis, et huius imprimis pars, quae de Sacramentorum, praefereunt vero Sacramenti Poenitentiae fructuosam administratione agit; c) Jus Ecclesiasticum, et Decreta SS. Concilii Tridentini. Ex his orale tentamen praescribitur. Tum vero elaborata d) homiletica et e) catechetica, ad regulas artis exacta parantur.

Az esztergomi püspöki konferenciára nézve szükségesnek találok a következőket megjegyezni: A konferenciái határozatok a püspöki kar egyhangú szavazatával hozottak. Ebben a püspöki karban nagynevű theologusok ültek, akik tudományukkal a püspöki trónnak fényt és tekintélyt kölcsönöztek. Ezen a konferencián az akkor már betegeskedő Kovács Miklós püspököt Fogarasy Mihály nagyváradi kanonok képviselte. A határozatok úgy az esztergomi (1850.), mint a több megyei zsinat határozatai közé felvette, a püspökök főpásztori körlevelekben kihirdették, így nálunk Haynald Lajos 1863. február 5-én, Fogarasy Mihály 1866. február 19-én. A plébánosi vizsgálatoknak ma is gyakorlatban levő módja tehát a magyar püspöki kar egyhangú határozatával hozott, tartományi és megyei zsinatokon elfogadottat, annak rendje-módja szerint kihirdetett: tehát a lex ecclesiastica minden kellekével és erejével bír s így „in virtute sanctae et salutaris obedientiae obligat”, amelyet csak úgy foghegyről lekiicsinyelni, leszólani senkinek sem szabad.

Egybefoglalva a mondottakat, látjuk, hogy a plébánosi vizsgát úgy a tridenti szent zsinat, mint az esztergomi konferencia némi módosítással minden egyes újabb javadalom elnyerésére néve előírta. Ma' nap azonban az a gyakorlati alkalmazásban alig érvényesül, mert az egyszeri képesítés egész életre szól; de a püspök esetéről-esetre, sőt némelyekre egyházi fenytékképpen is elrendelheti.

Végül az a kérdés merül fel, hogy fennáll-e napjainkban a tridenti szent zsinat rendelkezése vagy nem? A fentebbiekben bebizonyítottuk, hogy igenis fennáll. Ha tehát fennáll, annak eleget kell tenni, illetve annak érvényt kell szerezni. Mert mai nap, midőn minden téren formális képesítést sürgetnek, midőn a bírósági irnoktól telekkönyvezetői vizsgát kívánunk, midőn a tanárt, ha bizonyos időn belül oklevéllel még nem szerzi, elmozdítják állásától: nem

de az akkori viszonyokkal szemben nem is kívánták, — idővel külön községgé alakultak s dicsőemlékeztű Mária Terézia királynőnek 1749-ki legfelsőbb intézkedése által a várpapancsnokság hatósága alól kivételment, mint taxális hely a kir. várostól függetlenül egyenesen a kir. főkörmányszék hatósága alá rendeltettek.

Azonban e kis községnek beékelve a várpapancsnokság, forum dominaleval és minden regale jogokkal bíró püspöki uradalom s a szabad királyi város közé, semmi községi vagyona és jövedelmi forrása nem volt.

Hogy ezen bajon segíthessenek és legalább egy iskola állítására is képesek legyenek, 1758-ki júl. 15-én Mária Terézia királynőnek folyamodott a község azon legfelsőbb engedélyért, hogy a báró Beaumont várpapancsnok által épített és a várbeli fortifikáció által 400 forinton átvett „Zöldfa” című vendéglőt egész éven át tartó bormérési joggal ugyanazon áron s a járt pénzén megvásárolhassa.

Ezen eljárás azért volt szükséges, mert az akkori időben majdnem minden nyilvános, vagy közügy a király kezén ment át, úgy látjuk, hogy Mária Terézia királynő 1754-ki augusztus 12-én adókivetési okmányt szentesített, melyszerint: „Egy jó kereskedő évenként 20 frtot, egy közsépszerű 15 frtot, egy kisebbrendű 10 frtot stb. . . egy kisebb rendű iparos 2 frtot fizetni köteles.”

Mária Terézia 1758-ki december 9-én kelt legfelsőbb elhatározásával meg is adta a kért engedélyt főképp azon okból, hogy a nevezett vendéglő jövedelméből katolikus iskola tartatni lehetett.

Ezen királyi leirat erejénél fogva a várközség, mint nyugtája mutatja, 1758. december 30-án befizetvén — a helyben azután felemelt — 450 forintot, a nevezett vendéglőt megvásárolta s annak jövedelméből és községi rovatalközből katolikus népiskolát állított, s némely megtakarított filléreközből, rovatalközből, büntetéspénzeközből és polgári díjaközből községi vagyonot szerzett.

Ezeknél fogva a várközség vagyona soha nem volt királyi adomány.

Az 1770-ki év jún. 25-én kelt rendeletével a kir. főkörmányszék összeíratta a várközséget, tagjai által bíró választott s meghagyta a kir. városi tanácsnak, hogy a község tagjait ne háborgassa.

1735—1770. évig a városi tanács és a várközség között folytatott esaták inkább csak politikai természetű birtak, 1770. óta pedig szeretett volna a város közös pénztárt teremteni; a vagyoni kérdés belevegyült a riadalomba, a várközség azonban igen természetes okonál fogva, melyek még 1860-ban is láthatók voltak a városi pénzkezelésnél, kézzel-lábbal védelmezte a pénzkérdés kikapcsolását; a többi kérdés megoldásánál azonban engedékenyebb volt.

Igy történt az, hogy egy 1781-ik évi február 8-án 636. szám alatt kelt főkörmányszéki rendelet a községet a kir. városi tanács hatósága alá hejezi — de a pénzkérdés kikapcsolásával.

Azonban e két község között számos összeütközés keletkezvén, annak megakadályozása végett szükségessé vált a kettő közötti vi-

szony szabályozása, s a várbeli község előjárósága hatáskörének körülírása. Mi végből a kir. főkörmányszék 1818. évi április 13-án 2919. szám alatt kelt fölhatalmazásával Nopcsa Elek h u n y a d m e g y e i főispánt és Czirik Dénest biztosoknak kiküldötte.

Hatalmas erőt fejtett ki a német várközség, mikor már hunyadiakat kellett kiküldeni a béke helyreállítása céljából.

A kiküldött biztosok mind a város, mind pedig a várbeli község panaszait kihallgatván, vizsgálatuk eredményét a főkörmányszékhez be-terjesztették.

Ennek alapján a kir. főkörmányszék ugyanazon évben 8073. szám alatt szabályozta a két község viszonyát, s ezen szabályozás kihirdetésével Bethlen gróf Bethlen Imre alsóféhermegyei főispánt és államtanácsost megbizta, ki is e végre kiküldvén Imets László megyei főbírá, ki azt 1819. december 3-án a városi tanácsosok és várbeli község vegyes ülésében kihirdette.

Ezen főkörmányszéki intézkedés a következő időkben meg nem változtatott zsinórmértékül szolgált a két község viszonyában, mint-hogy azt a király 1824. szeptember 24-én kelt és a főkörmányszék által 1824. november 29-én 11591. szám alatt kiadott legfelsőbb rendelése által megerősítette.

De minthogy ezen intézkedés sem volt képes a két község surlódását megszüntetni, a király 1826. március 10-ről 786. udvari szám alatt, mint ezt a főkörmányszék 1826. május 12-én 4082. szám alatt a városi tanácsal közli, elrendelni méltóztatott, hogy a minden-

szabad kivételt tennünk a lelkeseknél sem, mert ez az állás tekintélyének rovására történik.

Senior.

Kath. Népszövetség.

Csikrákos.

Csikrákoson május hó 28-án alakult meg a Kath. Népszövetség, mely a felesiki esperesi kerületben tudomásom szerint az első fecske. Fekete Imre plebánosé az érdem, ki a felesiki esperesi kerületben elsőnek mutatkozott be a kath. népszövetséggel. A megelőző vasárnap a templom előtti nagy térre alakult gyűlést hirdetett, s hívei hallgatva a buzgó lelki pásztor szavára, mintegy ezren jöttek össze, hogy meghallgassák a gyűlés szónokait. A plebános szölt először híveihöz lelkesen, hatásosan, buzdítva őket, hogy sorakozzanak a kath. népszövetség zászlója alá. Léhner Márton postamester volt a második szónok, a kath. érző, gondolkodó és cselekvő férfi, a ki itt is megmutatta, hogy ő ott van mindig, amikor a néprédek felkarolásáról van szó, s lelkes szavai csakugyan meggyőzték a népet a kath. népszövetség hasznáról. Az agilis, fáradhatatlan tevékenységű kántortanító, Fodor Miklós a jogvédelemről beszélt, megkapó humoros példáival a népet egészen magával ragadta, úgy, hogy sokan azt mondták: „jó pap lett volna belőle, mert jól tud beszélni.” Azután helyi igazgatónak megválasztották Fekete Imre plebános urat. Csoportvezetőknek Rákosa: Ferenc Tamás, Vacsárcsira: Máthé László és Madéfalvára Györfal János tanítókat. Nyomban beiratkoztak tagoknak mintegy 40-en. A beiratkozás most foly, remélhetőleg 100-nál több tagja lesz Rákoson a népszövetségnek. Nem hagyhatom említés nélkül, hogy épen a gyűlés folyamata alatt érkezett a plebános látogatására Csató János esiksomlyói főgym-

náziumi tanár Pál Ferenc képezdei tanárral, ki látva a templomtéren lévő szép és nagy publikumot, kijött a térre s a magával hozott fényképezési készülékkel az egész gyűlést szónokaival együtt lefényképezte. Szép volt, impozáns volt, emlékezetes lesz a kath. népszövetség megalakulása Csikrákoson. Köszönet érte a vezetőknek.

Kézdíszentlélek.

A Népszövetség hódító útjában Áldozócü-törtőkön Kézdíszentlélekre is bevonult és nagy lelkesedés között bontotta ki zászlóját. A 10 órákor tartott ünnepélyes mise után a község lakói a templom kerítésébe vonultak és azt egészen megtöltötték. Nagy figyelem közepette nyitotta meg a népszövetségi gyűlést Markaly Antal helybeli plebános, ki beszédében markáns vonásokkal, kiváló szónoki erővel fejtegette a kereszténység szerepét a magyar nemzet történetében s a híveket tömörülésre buzdította. A plebános nagyhatású megnyitó beszéde után Gáspár István főgimnáziumi tanár jelent meg az emelvényen s meggyőző erővel fejtegette ki a népszövetség célját, ismertette annak keletkezését s mindazokat az előnyöket, melyeket a szövetség tagjainak nyújt. Tartalmas szónoklata végén a jelenlévőket az egyesületbe való belépésre hivta fel. Ezután Biró Lajos, szerkesztő beszélt. Miután pár lelkes szóval ő is a tömörülésre intette a híveket, felemlítette a népszövetségnek azt a fontos hivatását, mely a jogvédelem terén tölt be, midőn tagjainak díjtalanul jogi tanácsokat, itaigazításokat ad. A beszédek elhangzása után Szabó Sándor kántor olvasta fel és magyarázta meg az alapszabályokat. Ezután a beszédek lelkesítő hatása alatt nyomban megkezdődött a beírás. A helybeli segédlelkész alig győzte beírni a jelentkezőket. Sokan családostul, mások pedig mindjárt több övre iratkoztak be. A beiratkozottak száma az alakulás napján megközelítette a százat.

H I R E K.

— **Személyi hírek.** Püspök urunk farszót bérmautjáról péntek este jött haza. Itthon már várta az alfalvi küldöttség, kik arra kérték önmagméltságot, hogy plebánosukat hagyja meg nekik. A főpásztori válasz kedvező volt.

Erdősi Károly, a Szent-István-Társulat érdemes igazgatója szombaton városunkba érkezett s püspök urunk vendége volt.

Meisel József segesvári és Hortáver Viktor kiskapusi plebánosok vasárnap a bérmálás alkalmával városunkban időztek.

Dr. Lakatos Ottó, a minorita rend tartomány főnöke június elsején Monay Ferenc titkár és Rada György enyedi házfőnök kíséretében városunkba érkezett püspök urunk látogatására.

— **Kegyelmes Asszonyunk** egy havi Karlsbadi tartzkodása után Zavarra, György fiához érkezett. A kura, mint halljuk, nagyon jót tett neki s most mint édes jó anya és nagymama sorra fogja látogatni gyermekeit és unokáit.

— **Bérmálás a székesegyházban.** Máj. 31-én adta fel a Kegyelmes püspök úr fehérvári híveinek a bérmálás szentségét. A székesegyház már korán telve volt szülőkkal, bérmalandókkal, bérmászülőkkel. A püspök úr esendes misét mondott, ennek végzetével Zomora praelatus-kanonok tartott rövid exhortációt a bérmálkozókhoz, az evangéliumi textusból kiindulva az apostolok erősségére, buzgalmaúra intve őket. Azután a püspök úr szölt a szöszékről: mielőtt az első áldást kiosztaná nyissák meg sziveiket a Szentlélek Úristen kegyelme előtt; tárja eléje mindenki a maga különös baját, gyengeségét, hiszen ő a creator Spiritus. Azután a középhajóban két sorban felállított bérmalandóknak kiszölgáltatta a szentséget; mintegy nyolevanan voltak a bérmálkozók, — kiesinyek, felnöttek vegyesen. A szentség feladása után újra szölt a főpásztor, megindító szavait különösen a szölkökhöz intézte, intette,

kori várbíró a városi tanács számfölötti tanácsosává alkalmaztassék, ami meg is történt, míg a városi tanács régi szervezete fennállott.

1848-ban a régi rend bomladozának indulván és az esetleg hatalmasabb a gyengébb elnyomására kedvező alkalmat találván, a városi tanács a várközséget mint városnegyedet akarta kormányozni, de ezen bánásmódot a várközség, mely különben a városi követei megválasztásaiban részt vett, határozottan visszautasította 1848-i április 10-én kelt 6. szám alatti átiratban.

1849-ben a vár ostrom alá vétetvén, a várbírósg haditörvények alá rendeltetett és egy cs. és kir. százados elnöklete alatt tartotta üléseit, mindazonáltal tisztújítását a golyók zápora között is keresztül vitte s ezen nehézidőkben a várba szorult tagjainak érdekeit erélyesen védelmezte.

Az 1849-i eseményeket külön fejezetben fogom előadni.

A szabadságharc lezajlása után a cs. kir. várparancsnokság a várat megerősíteni szándékozván, annak területén, t. i. a glacis-n minden épületnek lerontását rendelte el, mit a német várközség 1850. február 21-éről keltezett, ő felségéhez intézett kérelmére nyert kedvező válasszal megakadályozott.

Tagadhatatlan, hogy a várközségnek ezen bátor fellépése által ama abszolutisztikus korzakban nemcsak egyeseknek, hanem az egész városnak érdekeit védelmezte s oly eredményt hozott létre Gyulafehérvárra nézve, mely a város jövőjére nézve is mindig nagy hatással volt

és lesz, mert az idő folytan évről-évre sok városi polgár telepedvén le, a várközségi háztelkek közt üresen maradt volt várterületi helyeken megmutatta azon irányt, melyben a város kiterjedése kívánatos volna.

S mivel közönte meg a város a várközségnek ama üdvös eredményű fázadozását?

A világ megszokott hálájával — t. i. háladatlansággal:

1853-ban ismét csak városnegyed címmel illette a városi tanács a várbeli közönséget, mit az visszautasítván, maga a városi tanács is 1853. január 24-én kelt átiratával csakhamar visszavonta s a várbeli közönség eddigi kiváltásait biztosította.

De mi indithatta a várost ezen engedékenységre, a várközség barátságának felkeresésére? Mi lehetett annak oka, hogy a város oly hirtelen felkereste a várközséggel való kibékülést?

A helyesen felfogott és alkalmazott politika volt az indító ok, az vezette a várost ama engedékenység- és rövid időre való békekötésre a közös ellenség elleni védekezés céljából: az abszolutizmus ellen.

A sok években át tartott harcok révén megismerkedett a város a várközségnek függetlenség iránti hajlamával és erélyes fellépési modorával, miért is célszerűnek látta, hogy kezét fogjon a Német Várközséggel, mely csakis az átöröklött neve szerint volt „Német”, de érzelmei szerint igaz, őszinte, Magyarhont szerető polgári testületté vált már akkor, amikor a betelepedés után az első új generációk, mint Magyarhont polgárai születtek.

Az ötvenes években nagyot fordult a világ — a városi tanács elcsendesedett, mert a gyiklesövel felfegyverkezett, uniformisba öltözökött, idegenből jött cs. és kir. kerületi parancsnokság hatalmas eszköze volt az abszolutizmusnak.

A városnak imponált, de a várközségnek nem.

Az 1854-ik évben a cs. és kir. kerületi parancsnokság („Bach-huszárok”-nak nevezték tagjait) tervbe vette a várbeli közönség bekebelezését a városba, de az hivatkozva a felségi iratokra, az ellen tiltakozott.

Az ügy a bécsi miniszteriumhoz fölébzetetett s végeldöntésre nem juthatott, mert 6 évi küzdelem után az aranygalléros cs. kir. kerületi parancsnok (Kais. königl. Bezirksvorsteher) kifáradott, s „Hol der Teufel die ganze Festungsgemeinde!” káromlással felérugta a nagy halomra felnövekedett aktákat s pedig épen jó időben, mint ahogy az alkotmány helyreállítása ügyis megakadályozta további eredménytelen működését.

A várközség pedig egészen nyugodtan válsztotta meg ezután is, mint azelőtt bírát, kézelte jobban vagy gyengébben pénzeit; a várközségi ügyeket pedig teljes mértékben s minden irányban úgy látta el, mintha mi sem történt volna.

A Magyarországon 8—9 évig uralkodó, német- és esehatarmányokból kikerült cs. és kir. kerületi parancsnokság beszűkítettetett s legtöbb tagja elhagyta Magyarországot, — a „Német Várközség” pedig minden szó nélkül búcsözött a kívándorlóktól.

kérte őket, hogy őrizzék az ártatlan lelkeket, óvják a Szentlélek Úristen tiszta templomaiként, különösen a rossz olvasmányoktól tartsák vissza, maguk pedig jó példával járjanak előre, hiszen a gyermek gyenge, könnyen hajló lelkébe csak példával rakhatunk maradandó alapot. Végül a megbérmáltakra s minden egyes hívőjére kiosztotta az utolsó áldást. A Kegyelmes főpásztor ezt a pünkösdt előtti hetet egészen fehérvári híveinek szánta: minden reggel 6—7 óráig gyónat, hogy ki a husvéti szent gyónást még nem végezte volna el, most elvégezhesse, hogy így a Szentlélek Isten kegyelme ne csak velünk legyen, de működjön is.

— **Júniusi Szent Sziv** ájtatosság a barátok templomában, mint már jeleztük, június 9-én este 1/27-kor veszi kezdetét.

— **Első szentáldozási** ünnep volt a zárdában, hol negyven kis leánya vette magához először az élet kenyerét Rakk József hitoktató vezetésével. A jó nővérek gazdag reggelivel vendégelték meg a kis angyalokat.

— **Konfirmáció** a református templomban. Áldozócsütrőtkön a helybeli református templomban nagy közönség jelenlétében ment végbe a konfirmáció ünnepe. Elekes Viktor esperes lelkész szép beszédet intézett az ifjúsághoz, mely az élet reggele, s a felnőtteket minden ügyes bajos dolgaiban Krisztushoz utasította.

— **A nagyszombati árvaház öröme.** Május 25-én délben a főpásztor Szebenbe érkezett, az állomáson a papság és a gondnokok fogadták. Rövid ebéd és pihenés után az összes iskolák kath. növendékei gyóntak, körülbelül négyszázan. Előbb a főpásztor gyönyörű beszédet tartott a külvárosi templomban az ifjúsághoz s megtartotta a májusi ájtatosságot. Másnap kedden reggel gyóntatott s aztán misézett, megáldoztatta a kis sereget, beszélt szívükhöz. Majd kihallgatásokat tartott, látogatásokat tett, megnézte a siralmas állapotban levő plébánia épületét. A délutáni vonattal Prokuben Samu h. főesperes és szerkesztőnk kíséretében Fogarasra utazott.

— **Tisztújítás városunkban.** Báró Bánffy Kázmír alispán elnöklelte mellett jún. elsején volt a tisztújítás városunkban. A tisztikar a régi maradt. Az üresedésben levő levéltárosi állásra Balló Lajos, az adóügyi állásra Tallos Emil választották meg. E gyűlésen jelen volt püspök urunk is s a közgyűlés nagyszámú tagjai lelkes helyeslése között fejezte ki bizalmát a polgármester és a városi tanács iránt. Azon reményének adott kifejezést, hogy mindnyájan karöltve, a személyeskedést gondosan kerülve az egyik részről fokozott buzgósággal, a másik részről jó akaró kritikával városunknak fellendülésén dolgozni fognak; közös erővel és áldozatkészséggel megszüntetve vagy enyhítve azon hiányokat, amelyek a közegészségügy, a tisztaság, a közérkölciség és tűzrendészet körül mutatkoznak. Kiemelte azon fáradhatatlan és emésztő munkát, a melyet a polgármester éveken át maga végzett, két elbetegedett tanácsosának egészségét és nyugalmát kímélve és bizton reméli, hogy új fiatal erőket nyervén, kevesebb fáradsággal fogja szerzett tapasztalatainak, bölcs mérseklétének és a város polgársága részéről élvezett bizalomnak segítségével e város közügyeit a következő hat évi cikluson át mindnyájunk meglegedésére irányíthatni. Este a Vigadóban bankett volt, melyen lelkes felköszöntők hangzottak el.

— **Papnövéldékben** egy csend most, a fiatal levíták erősen készülnek az év végei vizsgákra, melyeknek sorrendje a következő: 1908. május 30-án d. u. az előadások megszűnnek. 1908. június 5-én vizsga a Lelkipásztor-kodástanból (III.—IV.) 1908. június 6-án vizsga

a Szentírás tudományból (I.—II.) 1908. június 11-én vizsga az Egyházböjtből (III.—IV.) Június 12-én vizsga az Alapvető hittanból (I.—II.) Június 16-án vizsga az Egészségtanból (IV.) Június 17-én vizsga a Bölcsészettanból (I.—III.) Június 17-én d. u. 1/5 órákor osztályozás. Felsőbb jóváhagyással az igazgatóság. 18-án a növendékek már hazautaznak a jól megérdemelt szünidőre. Kívánjuk, hogy szomorúsággal egyik se induljon hazafele.

— **Nagy tűz.** Vajdasd Alsófehérmegye református közsébeben szombaton délután nagy tűz dühöngött, mely 82 házat emésztett fel. Az inségesek számára megindult a gyűjtés.

— **A Veres-Kereszt Egyesület** gyulafehérvári fiókja máj. 23-án tartotta évi közgyűlését. A közgyűlést választmányi gyűlés előzte meg, melynek az volt a feladata, hogy az évi számadások megvizsgálásáról intézkedjen. Az egyesület vagyona jelenleg 275417. Kiadása az év folyamán 57990 koronára ment. Novák Ferenc polgármester, elnök a közgyűlést megnyitván, Péter János dr. titkár felolvasta az évi működésről szóló jelentést. Az egyesületi működés 1907-ben is főleg a szegények segítésére irányult. Ennek megvalósítására Ávéd Jákóné buzgó nőelnökünk több választmányi taggal, így Oelberg Ottonéval, Fogarasi Jánosnéval, Deutsch Adolfnéval, Roska Józsefnéval gyűjtést rendezett, mely 300 koronát eredményezett. Az egyesület céljaihoz az év folyamán hozzájárultak a tisztikaszinó elnöksége, mely egy farsangi multság jövedelméből 100 koronát, a Gyulafehérvári Takarékpénztár, mely jan. 29-iki közgyűlésében szintén 100 koronát, a német várközség, mely 20 koronát juttatott az elnökséghez. Ezen jövedelmekből 1907. karácsonya alkalmával az elnökség 94 szegénynek 300 koronát osztott ki. Az egyesület alapító tagjainak száma 12, 20 koronás tajaiknak száma 16, rendes tag volt 153. A tagok sorából elhalt Cirlea József, özv. Deutsch Lázárné, Schuster József, Szentmiklósy Jenőné, Hegedűs István, Jónás Adolfné. Felszegy Lajos dr., Mendel Lipót. A választmányi kiegészítésére a közgyűlés választm. tagoknak megválasztotta Baumann Arnoldnét, Deutsch Manónt, Hartenbaum Simonnét, Majláth Ferencnét, Urbán Gyulánét. Fogarasi Jánosné pénztáros, ki ezen tiszttel 25 évig nagy ügybuzgósággal viselte, lemondott hivataláról. A közgyűlés jegyzőkönyvileg adott kifejezést elismerésének és köszönetének a negyedszázadig tartó buzgó működésért. Együttel ezen tiszt vitelére közkívánásra Péter János eddigi titkár vállalkozott, a titkárságra a közgyűlés Roska Miklós dr. városi tanácsost választotta. Ezzel a gyűlés a napirend elvegetésén végződött.

— **A papnövéde majálisa.** Tessek elköpzelni egy klerikális majálisi zene nélkül, alkohollal nélkül, csupa színjózan jókedvvel és jókedvű énekkel, egy kis turisztikával, a végén májusi ájtatossággal: ez a papnövédekei majálisa. Évről-évre megisméllődik — sőt ez a tanév legérdekesebb napja, — hanem nem is irigyelheti senki kilenc hónapi hosszú munka után a növendékektől. Leginkább természetesen a növendékek várják, legnagyobb gonddal pedig a P. Rektor készül rá, mert egy majális, ha mindjárt klerikális is, nem maradhat minden trakta nélkül, ő pedig a növendékek mellett szíves vendégeül látja az ifjabb klerus jóakaróit, barátait is. Rendesen a keresztjáró napok második napján rendezik ezt a kis kirándulást a „Mamut”, illetve „Tolvaj kúthoz”.

— **A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium tornaversenye.** Május hó 31-én délután 5 órákor kellemes időben tartotta meg a helyi róm. kath. főgimnázium ifjúsága tanévvégi szokásos tornaversenyét Bihary Béla tornatanár vezetése mellett, a főgimnázium udvarán.

Ezen tornaversenyt püspök úr öngymél-tősága magas jelenlétével tüntette ki. Jelen voltak a szülők, tanügybarátok, a cs. és kir. helyőrség tisztikarából igen sokan és az érdeklődő nagy közönség, úgy hogy a vendégek száma felülmulta az ezert.

Pont öt órákor vonult fel az ifjúság a tornaeszközök előtti térre, a csász. és kir. katonazenekar hangjai mellett. Majd előnekeltek a Himnusz és ifjaink megkezdették a gyakorlatokat: magas nyújtón, alacsony korláton, melyet követett a mintacsapat rúdgyakorlata. Azután volt csapatorna magas korláton és alacsony nyújtón, magas ugrás gyűrűvel, továbbá csapatorna lovon és körhintán.

Az összes gyakorlatok igen jól sikerültek! Nem csoda tehát, ha az ifjúságot fegyelmzett, összhangzó működéséért, a sokoldalú ügyességért, melyet minden tornaeszköznel tanusított, a közönség többszörös tapsallal tüntetett ki, amely jutalmul szolgált nem csupán az ifjúságnak, hanem az intézet tornatanárának is, ki valóban óriási munkát végzett akkor, a midőn az ifjúságot a tornászát minden ágában szabályszerűen és a kor kívánalmainak egészen megfelelően, nagyfokú szaktudásával oly szépen kioktatta.

A gyakorlatok befejezése után püspök úr öngymél-tősága a zsüri tagjainak véleményezése után kiosztotta az ezüst érmekből és diszoklevelekből álló jutalomdíjakat, s atyai hangon elragadó beszédet intézett az ifjúsághoz. Megköszönte a jelenlévő cs. és kir. ezredesnek, hogy az ezred zenekarát az intézet részére átengedni és ez által az ünnepély fényét emelni szíveskedett. Köszönetet nyilvánított továbbá a tornatanár iránt, ki az ifjúságot oly szépen kiképezte; köszöntötte meg a jelenlévő közönséget is, mely az ifjúság minden gyakorlatát a legelőkelőbb érdeklődéssel kísérte.

A minden részletében jól sikerült torna-versenynek méltó befejezése volt az megható jelenet, a midőn püspök úr öngymél-tőságának indítványára az összes ifjak, katonás zart sorokban, a zene hangjai mellett, kegyelmes főpásztorukkal egyetemben, a főgimnázium házi kápolnájába vonultak, halált rebegni Istennek, hogy az első vizsga oly szépen sikerült, s kikérjek az Ő szent segítségét jövő tanulmányaikra és vizsgáikra, s magukat, lelki és testi ép-ségüket a boldogságos szent Szűznek, Máriának oltalmába ajánlják, a Mária tisztelére szentelt május hónap utolsó napján is.

E fenséges gondolat: a szellemi és testi nevelésnek összekötése a vallásos érzület ápolásával és ezen összhangzó nevelésnek külső megnyilvánítása a nagy közönség előtt is méltó volna arra, hogy az ország minden tan- és nevelőintézetében, az idő és körülmények tekintetbe vétele mellett meghonosítsák.

— **A magy. konv. minoritarend növendék-papsága** dr. Lakatos Ottó rendfőnök tisztelére első hivatalos látogatása alkalmából 1908. évi május hó 24-én d. u. 5 órákor ünnepséget tartott 12 pontból álló műsorral.

— **Majális.** A gyulafehérvári r. k. tanoncotthon május 31-én jól sikerült majálisi tartott a kegyelmes Püspök úr atyai bőkezűségéből. Délután 2 órákor vonult nemzeti színű zászló alatt a lelkes vezető felügyelete mellett az Újvilágba a vidám csapat. Üditő fürdés és csolnakázás után tekezéssel telt az idő oszonnáig. 5 órákor volt az izletes oszonna, mely a jókedvet méginkább fokozta, s betetőzte a friss és egészséges málna szörp. Este 1/28-kor megint szép rendben s zászló alatt visszavonultak az otthon helyiségébe s onnan vidáman szétoszlottak. A majálison jelen voltak Zomora Dániel

szemeiben, ki már 36 éve gondolja a fogarasi hívek lelki ügyeit, örömkönnyek ragyogtak, midőn üdvözölte a Főpásztort, ki eljött számot kérni sáfarkodásáról. Önbizalommal gondolhatott vissza működésére: a virágzó hitközségi lelki élet, a rendezett, példás iskolai, egyházi viszonyok megteremtésében mindenestre őt illeti az orozslánrészt.

Az „Ecce Sacerdos magnus” hangjai között vonultunk be a templomba, hol ő Excellenciája kedves szavakkal magyarázta meg jövetelenek célját, majd májusi vecsernye után újból felszólította a híveket, használják fel a kegyelem idejét, járuljanak minél többen a szent-ségekhez. Ő és társai reggeltől estig mindig kések leendnek a gyóntatószékeken.

Másnap reggel a gyóntatószékeken ültünk s vártuk a híveket, kik igen nagy számban járultak oda. Majd a Főpásztor a sz. misét celebrálta és a kereszttjáró körmenetet tartotta meg, melynek végeztével, a sors öt jelölve ki, Soóthy spiritualis tartotta meg a szent beszédet, beszélve szépen, szívhez szóló, tartalmas beszédben az imádság szükségességéről.

A délelőtt további óráit az iskolás gyermekek között töltötte el a Főpásztor. A szép kath. iskolába gyűjtötte az összes fogarasi kath. vallású tanulókat, fiukat, leányokat egyaránt s megindult a kérdéses a katekizmusból. Szépen, bátran feleltek mindnyájan, dicséretére váltak hittanítóknak. Az angyallelkű Főpásztor úgy szólott a gyermekekhez, ahogy csak ő tud egyedül szólani. Megbátorodtak azok, szemeikben a vágy tükröződött felelhetni s a Főpásztor által megdicséretelni. Aztán jöttek az iskolás gyermekek üdvözlötte ott a tágas kertben, virágcsokrok, ügyes szavalkók; végül a jutalom: a Főpásztor dicsérete és az édes cukorkák és sz. képek.

Délben a Főpásztor és kísérete, meg a tényleges és exprovincialis a főispán vendégei voltunk. Ott a szép parkban a szeretetreméltó fiatal főispánné és hozzá hasonló édes anyjának lekötelező figyelmé látszólag kellemessé tették a pihenés óráit Ő Excellenciájára és kíséretére nézve. Valóságos áldás a hitbuzgó kath. főispáni pár Fogarasi hitéletére. Példájuk óriási hatással van. A főispánné buzgalomának köszönhető a fogarasi oltáregyesület megalakítása, mely már 300 tagot számlál és hivatva van nagy dolgokat cselekedni a hitélet terén Fogarasi városában.

Délután 4 órakor már a gyóntatószékeken ültünk. A hívek tolongása nagy volt a gyóntáshoz. Majd a májusi vecsernyét tartottuk meg, mely után, a sors öt jelölve ki, Püspök urunk önagyméltósága beszélt egy igen nehéz és kényes témáról, a tisztaságról. Keresetlen szavakkal, de közvetlenül, hogy mindenki megértse szólott s valóban hatása nem maradhat el.

Óriási volt másnap, Uruk menybemenetele napján, a gyónók és áldozók száma. Fogarasi 1200 hívői közül 630-an járultak a szent-ségekhez. Elég szép arányszám. Ünnepeles nagy misét celebrált Ő Excellenciája, mely alatt Heller karnagy vezetése alatt figurális misét énekeltek a kóruson. A sz. beszédet P. Gábor Vikarius tartotta, beszélve a Sz. Lélek ajándékáról. Ezután pápai áldást osztott ki a Főpásztor és a templom előtti parkban 277-et bér-mált meg.

A nehéz munkában kifáradt Főpásztorra most új nehéz munka várt: a küldöttségek fogadása. Tisztelegtek: a gr. kath., gr. kel., luth., reform., zsidó hitközségek lelkipásztoruk vezetésével. Azután az egyháztanács, oltáregyesület, élen a főispánné ő méltóságával. Most jöttek a törvényhatóságok: vármegye élén a főispánnal, város, különböző állami hivatalok stb. mindenik küldöttségben a főpásztor az ő leerkészkedő, el-

bájló modorában válaszolt s mindenkit lebilincsel.

Délben 40 teritékű díszebéd volt a zárda refektoriumában. Hivatalosok voltak a hatóságok fejei. Toaszt csak egy hangzott el, természetesen a Főpásztor távozása után, Dr. Kelemen főrabbi beszélt, ékes és tartalmas szavakban köszöntve fel a házigazdát P. Simon Jenőt.

Este a májusi vecsernyén újból óriási közönség gyűlt a templomba. Itt, sorshuzás mellőztével, újból Ő Excellenciája beszélt. Most már Szűz Mária tiszteletéről átment arra, hogy mikép őrizhetni meg a nyert kegyelmeket, mikép ápolhatjuk a lelki életet. Mi ezután is gyóntattunk, mert mindig nagy volt a gyónók száma s másnapra új bér-máldók is jelentkeztek.

Másnap reggel 7 órai sz. misén újból nagy közönség gyűlt egybe, sok volt az áldozó, bér-máldást is végzett a Főpásztor és azután büsüt vett fogarasi híveitől. Sokan könyeztek és szertették volna, hogy ott maradjon továbbra is, de hát kötelességei más felé is hívják; nagy egyházmegyéjének ügyei kívánják, hogy folyton dolgozzon, szünet nélkül fáradjon.

Elutazásának idejét és irányát nem akarta nyilvánossá tenni s mégis, midőn déli 1 órakor kocsira ült, hogy Homoród felé útra keljen, nagy közönség virágcsokrokkal várták a templom előtt. Sokan könyeztek, de hát az idő sürgetett és gyorsan elrobogott kiseretével. Vágyó szemmel néztek utána sokáig és sok ajakról hangzottak fel e szavak „vajjon mikor fogjuk viszontláthatni a drága Főpásztort!”

Igy teltek el a fogarasi dícső napok. Bizton remélem, hogy a Főpásztor látogatásának maradandó emlék marad a hitélet felvirágzásában, a katolikus megújulásban.

- I.

A szerkesztő üzenetei.

Senex. Inkognitóját annyira őrzöm, hogy senki sem tudja, ki az az öreg.

Visszatérés. Azt tanácsolták, hogy ilyeneket ne közöljek. Bocsánat tehát, hogy a kis tudósítás a papírkosárba került.

K. Kérdezi, hogy ki szerkeszti a lapot, ha én távol vagyok? Felelet: Héjja Kálmán pénztáros úr. Hogy ő mit kap ezért? Azt, a mit a szerkesztő. No, most már többet ne kérdezzon.

A. L. Erzsébetváros. Bocsánatot kérek, de a küldött pénz már el van könyvelve, részint elküldve rendeltetési helyére s így kérését nem teljesíthetem. Az ígért cikket köszönettel várom.

P á l y á z a t.

A farkaslaki róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetek.

Jövedelme: 111 kalangya ösz-, ugyanannyi tavasz-kepe, 44 terü tűzifa, 15 napszám, 185 korona ospora, a közbirtokosságtól 40 korona, tandíjból 40 korona, stóla-stipendiumból 100 korona, 4 hold kaszáló, 1½ hold szántó, megfelelőleg államsegély és korpótlék. Van pompás lakása, kertje, gazdasági épületei.

Kötelessége: a mindennapi és ismétlő iskolások tanítása kijelölés szerint, kántori teendők végzése, falkola kezelése.

A folyamodványok június 29-ig a plehánia hivatalban személyesen beadandók. Kántori próbák a közbeeső vasár-

és ünnepnapokon vannak. Az állás kinevezés esetén azonnal elfoglalandó.

Kelt Farkaslaka, (Udvarhely m.) 1908. május 23.

Kiss János,
plebánus, iskolaszéki elnök.

A zetelakai róm. kath. elemi népiskolánál üresedésben levő egyik tanítói állomásra, mellyel a segédkántori teendők is össze vannak kötve, pályázat hirdetik. — Jövedelme: 1000 kor. fizetés és lakás természetben. Kötelmei: 1. A népiskolában a mindennapi tankötelesek egy osztályának önálló vezetése és tanítása; 2. A segédkántori teendők végzése. 3. Szükség esetén a sekrestyési teendőkben segédkezés.

Pályázati kérvények kellően felszerelve folyó évi június hó 24-ig alattirt iskolaszéki elnökhöz adandók be.

A nyilvános kántori próba folyó évi június hó 24-én d. e. tartatik meg, melyre minden pályázó köteles megjelenni.

Zetelaka, 1908. évi május hó 31-én.

A róm. kath. iskolaszék.

SIMON LÁSZLÓ

orgona és harmonium készítő
KOLOZSVÁRT, JÓKAI-UTCA 5 sz.

Elvállalok bármily kivitelű új orgona készítményt, átalakítást, kibővítést és hangolást, valamint iskolai harmonium készítményt.

Továbbá oltár és szószék fölé koronákat jótállás mellett szilárd anyagból és a kitűzött időre pontosan elkészítve.

Szíves pártfogását kéri

mély tisztelettel **Simon László**
orgona készítő.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallásu
templomberekezési tárgyak
javítása különösen: modern
olajlak márványozásra.

A népiskola tananyagának tantárgyan-kenti beosztására szolgáló

Részletes Tanterv-nyomtatvány

(sajtó alatt); vagy az osztályonkénti feldolgozásra használható

Tananyagbeosztási nyomtatvány

a miniszteri és külön a róm. kath. tanterv szerint készült füzetekben megrendelhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám. **postadíjjal** együtt 2 kor., négy oszt. 1.80, három oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt. 1 korona előleges beküldése mellett

GYERKES MIHÁLY ig. tanítónál
Székelyudvarhely.

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvárt.

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia” takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna” gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkészi hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣♣ **Állandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣♣

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
* * * * * irodalmi heti közlöny. * * * * *

— Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
tulajdonában. —

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hírlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági

* * * * * hetilap. * * * * *

— Saját tulajdonában. —

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

Megjelenik füzet alakban havonként egy-
szer két nyomtatott iv terjedelemben.

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Írta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vaskos füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitigazságok hirdetése. — A prédikálás. hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmlás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi biráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozatoknak, **ad personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzetesestestületek sekrestyeigazgatói számára.

- Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lemergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szpori János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Írta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkészi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.